

Pünkösöd 2. napja

► ApCsel 10,34.42–48

Befelé forduló egyház – kifelé forduló Szentlélek

Az ünnep jellege

Pünkösdhétfő. A nagyünnepek második napján jellemző módon egy létszám és összetétel szempontjából szűkebb gyülekezet indul el a templomba. Pünkösdkor ez azért is szembeötlő, mert ott feszül a jól látható ellentmondás a maroknyira csökkent közösség és a bibliai történetben leírt Szentlélek adta növekedés között. Másfelől a „hardcore” templomba járók jelenléte lehetőséget ad esetlegesen új teológiai szempontok, más mélységek bejárására, őszinte önvizsgálatra is. Az ünnep üzenete is erre ösztönöz, hiszen pünkösöd második napjának fókuszában a pünkösdi alaptörténet folytatása áll. Ennek *locus classicus*a a jelen prédikációs alapige. Amint Jánossy Lajos is felhívja a figyelmünket irányadó munkájában: „Míg pünkösdvásárnap a Szentlelket hivatásban

és első gyülekezetei teremtmő hatalmában mutatja meg Isten egyházának életében, addig pünkösöd II. ünnepe arra figyelmeztet, hogy a Szentlélek hatása az egyház szolgálata révén mint terjed egyre távolabbra, és mint éri el Isten mindenkit üdvözíteni akaró szeretete a Krisztusról szóló örömhírről Izrael után a pogányságot is.” (JÁNOSSY 2008, 44. o.).

Textusra fókuszálva

A textust megelőző versek történéseit érintőlegesen érdemes az igehallgatók elé tárni, hiszen nem feltétlenül ismerik a Péter apostol és a prozelita Kornéliusz találkozását megelőző eseménysort. Az igeszakasz üzenete viszont csak ezek ismeretében bontakozhat ki.

Ravasz László kommentárjában felhívja a figyelmet arra, hogy Lukács elbeszélési stílusa a 10–11. feje-

zetben megváltozik. Olyan epikus terjedelmességgel írja le Péter és Kornéliusz találkozását az előzményektől az utólagos (ösgyülekezetben történt) beszámolóig, ami „alkalmas kiemelni az eseményben megjelenő világtörténelmi fordulatot” (RAVASZ 1991, 379. o.).

34. vers: Péter számára világossá válik Istennek az a szándéka, hogy a pogányokra is kiterjeszti kegyelmét és a megváltás ajándékát. Hangsúlyoznunk kell, hogy ennek a helyzetnek a létrejöttéig Péternek és társainak egy sor zsidó előírást át kellett hágniuk. A tisztasági előírások értelmében pogány házba hívó izraelita eleve be sem mehett volna. Az az alapfeltételezés, hogy Jézus a saját népéhez jött megváltóul (lásd Mt 15,24), itt Isten nyilvánvaló rendelete alapján meghaladottá vált, és ezzel kezdetét veszi a pogánymisszió története. Ez a határátlépés teljesen új alapokra helyezi a Krisztusban hívők missziós munkáját.

44. vers: A vers tanúsága szerint a Szentlélek munkája nem ismer vallási határokat és társadalmi konvenciókat. A Krisztusról szóló evangélium lebontja a falakat, és kinyitja a keresztény közösség ajtaját a világra.

46–47. vers: A Szentlélek munkája a nyelveken szólásban és a spontán dicsőítésben válik nyilvánvalóvá, amire Péter költői kérdése egyértelmű választ ad, és kimondja a jelen lévő joppéi zsidókeresztyenyekben is megfogalmazódó konklúziót: Isten a pogányokat is meghívta a Krisztust követők közösségébe. Ennek elkerülhetetlen következménye, hogy a tanítvánnyá vált idegeneket meg kell keresztelni.

48. vers: Péter a pogányok megkeresztelésének elrendelésével mintegy teljes értékű tagként emeli be őket az üdvözülők gyülekezetébe. Ennek azzal is hitelt ad, hogy elfogadja tőlük a meghívást, és testvérként marad ott a közösségükben (ROLOFF 2010, 174. o.).

A perikópa megértése

A jelen textus felől nézve a pünkösöd 2. napja nem egyszerűen az egyház születésnapja, amelyen hálaadással emlékezünk a kialakulás időszakára, ha-

nem egy dinamikusan működő egyház képét rajzolja meg előttünk, amelyben a gyülekezeti élet ma sem korlátozódhat a hívek hitéletére és a közösség fenntartásának kérdéseire. A kijelölt ige (és így az ünnep is) rámutat a Szentlélek mobilizáló munkájára, amely nyit a közösség határain kívül élő, Istentől elfordult ember felé, akiben a missziói parancs értelmében meg kell látnunk a keresztény bizonyágtétel fontos célcsoportját. Az ige megértésében segít, ha felidézzük Jézusnak a szélről szóló metaforáját (Jn 3,8), ahol a *ruah Adonaj* sajátosan szuverén (nem emberi elvárásokhoz és vallási előírásokhoz igazodó) működésére utal.

Igehirdetési vázlat

Szél nélkül vitorlázni

Az egyház egyik ősi keresztény szimbóluma a hajó, amely magában hordozza az ide vonatkozó bibliai történetek sokrétű mondanivalóját az özönvíztől a tenger lecsendesítésén át Pál apostol missziói útjainak eseménysoraig. Ezen a hagyománytörténeti íven a hajó azt a biztonságot adó közeget jelképezi, amelyben Isten gondviselő szeretete révén az övéi eljuthatnak céljukhoz és rendeltetésükhöz az élet (és a világ) viharos tengerét átszelve.

Az első gyülekezetekről szóló történeteket olvasva nem tudjuk nem észrevenni a pünkösdi kontrasztot, miszerint a növekvő egyházzal szembe fordított igehirdetést egy lecsökkent méretű gyülekezet hallgatja. Ezt a felismerést tovább súlyosbítja az a tapasztalatunk, hogy gyülekezeteink aktivitása sokféle szempontból visszaesést (jobb esetben stagnálást) mutat, ami nehezen összeegyeztethető a pünkösdi események dinamikájával. Hol van már az az irigylésre méltó egyszerűség és lendület, amivel az első századi keresztény közösségek megalkultak, és az üldöztetés miatti halálos fenyegetéssel dacolva hirdették a világban az evangéliumot? Ma, amikor nemcsak fenyegetettség nélkül, de a világi vezetés által is támogatva szervezhetjük egyházi működésünket, hiába tudunk felmutatni

szofisztikált teológiai megalapozottságot, kiterjedt intézményrendszert, az egyháztagek és az érdeklődők fogyó tendenciája kérlelhetetlenül feltárja azt a relevancia- és identitásválságot, amelyből közösségeink már jó ideje nem tudnak kievickélni.

Ha az egyházat hajóhoz hasonlítottuk, Isten Szentlelke a szél, amely a hajó vitorlájába belekap, és lendületbe hozza, cél felé viszi. Ez jól illeszkedik a Biblia szóhasználatához is, amely a héber *ruah* szót használta Isten Lelkének megnevezésére, ami egyben szelet is jelent. Péter apostol és a pogány Kornéliusz találkozásában megrajzolódik előttünk az a nagyon egyszerű recept, ahogyan a hajó halad, gyorsul. Hívó, Lélektől vezetett keresztények bizonyosságot tesznek mások előtt a minden emberért meghalt és feltámadott Jézus Krisztusról, Isten Fiáról, a világ megváltójáról. A bizonyoságtételüket pedig megerősíti a Szentlélek munkája, aki megtérésre, értelmük megváltozására vezeti a hallgatókat, akik örömlükben dicsőítik Istent, és megkeresztelkednek.

Irányba állított vitorlák

Azt mondhatjuk, hogy az egyház ma is ugyan-ezen paradigma mentén működik. De akkor miért nem látjuk a dagadó vitorlákat, az erőteljes növekedést? A Szentlélek szele ma sem lankad, csak talán nem jó irányban áll a vitorlánk.

Ennek a második pünkösdi történetnek a fő üzenete, hogy az egyház működése nem állhat meg a közösség határain belül, hanem bizonyoságtételnek kifelé, a nem hívó emberek felé is meg kell szólalnia. A keresztény közösség nem válhat egyfajta vallási szolgáltatóvá, ahol a már meglevő egyháztagokra korlátozódik a missziói munka. Ehelyett az egyháztagoknak kell elindulni a nem hívók felé a Krisztusról szóló örömhírral. Azokhoz, akiket méltatlannak érzünk arra, hogy a hitünket megosszuk velük. Akikkel még beszélgetni sem ajánlatos, mert félő, hogy lerántanak majd a maguk gyarló szintjére. Akik reménytelen esetek, mert mindig is pogányok voltak, és ezen semmi sem változtathat. Minek is vetnénk gyöngyöket a disznók elé?

Jézus Krisztus ránk bízta a legnagyobb kin-

cset, az örök élet evangéliumát, amelyet rajtunk keresztül akar eljuttatni minden emberhez, hogy tanítsuk és kereszteljük meg őket. Ez örömteli ki-váltáság és felelősség is egyben.

Cserhádi Sándor az ösgyülekezet missziói koncepcióját vizsgálva felidézi Leonhard Goppelt ide vonatkozó tézisé a centripetális és a centrifugális misszióról (CSERHÁTI 2012, 85. o.). Az előbbi az Istenhez közeledő nem hívók megtérését jelentené az Ézs 60,1–3-ban olvasható eszkatologikus képek szellemében. A második az élő egyház missziós működésére utal, ahol a hívók közössége nem önmaga, hanem Jézus Krisztus körül forog, és ennek a forgásnak az lesz a törvényszerű következménye, hogy maga körül szétszórja a keresztény örömet, Jézus világosságát.

Péter apostol Istentől kapott elhívását követve bátran átlépte a kulturális és vallási határokat, amelyek őt a pogányoktól elválasztották, és valami egészen váratlan, örömteli eredmény született. Pogányok és istenhívók között újfajta egység jött létre a Krisztusban. Amikor ezeket a sorokat leírom, immár sokadszorra futnak neki a nagyhatalmak a béketárgyalásnak, de egyre szkeptikusabbak vagyunk ezzel kapcsolatban. Látjuk ugyanis, hogy valójában nem eszmék, hanem hatalmi érdekek mentén tárgyalnak a felek. Ez is megerősíthet minket abban a felismerésben, hogy az igazi egységet emberi eszközökkel nem lehet elérni. Azt csak az Úr Jézus Krisztustól kérhetjük, és benne találhatjuk meg. A világ bábeli zűrzavarában ő az, aki Szentlelke által az Istennel és egymással megbékélt élet közös nyelvére meg tud tanítani minket.

Krisztust Úrnak valló hit

Nem missziói stratégiáról beszélünk, hanem Krisztus követéséről. Jézus áll a középpontban, aki számtalanszor átlépte az előírásokat, hogy megmutassa, itt valójában csak egyetlen törvény létezik: Isten mentő szeretete, amely őbenne testet öltött, és amely a golgotai kereszten vált leginkább érthetővé, „legmegmentőbbé”. Jézust követve odalépünk a bűnöshöz és a méltatlanhoz, mert nem a töké-

letesek, a gazdagok és szépek társaságát keressük. Odamegyünk, mert ő is ezt tenné, és elmondjuk, hogy egyedül Jézusban van a reménységünk, mert ő maga az élet. Akkor a vitorla irányba fordul, és a Lélek szele végre elvégezheti a munkáját. Így születik bennük és erősödik bennük az, amit pünkösdi énekünk így nevez: a „Krisztust Úrnak valló hit”.

További javaslatok

Lekció

Jn 3,16–21; 1Móz 11,1–9

Ének

EÉ 239; 231

Illusztráció

TÖRTÉNET

A textushoz kapcsolódóan egy meghatározó személyes élményemet hozom ide. Teológusként évenként kerestül jártunk be börtönökbe missziós szolgálatot végezni egy tapasztaltabb börtönmissziós lelkész vezetésével. Ő a sok rács és biztonsági kapu mögé rejtett kis közösségi helyiségben mindig elmondta, hogy ez a hely a legveszélyesebb a börtönben. A kételkedő/cinikus tekintetek láttán aztán le is ütötte a labdát: „Azért, mert itt most Isten ígéjét

hallgatjátok majd, és az teljesen megváltoztathatja az életeteket. . .” És volt, hogy tényleg meg is történt a fordulat. . . Az egyik missziós alkalmon, amikor énekkel, igehirdetéssel bizonyosságot tettünk a tizenöt-húsz megjelent rabnak, döbbenetes dolog történt. Egy igazán félelmetes külsejű, hatalmas, teletetovált testű elítélt elsírta magát. Mindnyájan lefagyunk egy pillanatra, mivel a börtönben szokatlan látvány a könnyes arc (ott mindenkinek erősnek és keménynek kell mutatnia magát). A rabok azonban nem mertek emiatt gúnyolódni vele, mert nyilván ők maguk is félték tőle testi méretei miatt. Akkor finoman megkérdeztük tőle, hogy mi történt. Erre ő elakadó hangon csak ennyit mondott: „Most jöttem rá, hogy elhibáztam az egész eddigi életemet.” Akkor hasított belénk a felismerés: a Szentlélek a börtönben is meg tud érinteni embereket. Nem ismer határokat.

Felhasznált irodalom

- CSERHÁTI Sándor 2012. *Az Újszövetség teológiája*. Luther Kiadó, Budapest.
- JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. 2., jav. kiad. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.
- RAVASZ László 1991. *Az Újszövetség magyarázata*. 1. köt. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest.
- ROLOFF, Jürgen 2010. *Die Apostelgeschichte*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen. (Das Neue Testament Deutsch 5.)

■ SÁGHY BALÁZS